Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President. A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 37. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 15-го ЛЮТОГО, 1921. — VOL. XXIX, No. 37. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, FEBRUARY 15, 1921. — THREE CENTS

Страйкові заворушення в місті Олбані.

ОЛБАНІ, 13. лютого. — Страйкові заворушення через спроби трамваєвих компаній привернути рух на стріткарових лініях мимо страйку тягнуться дальше. Перед „капітолем" (палатою обрад законодної власти) нюйорського стейту зібралася велика товпа народа коло трамваєвих возів, кермованих страйколомами. Товпа старалася проломити кордон поліції і дістатися до страйколомів, котрі скидали сніг зі шин, серед насмішок зі сторони страйкарів. Поліція вжила своїх булав, щоби здержати нападаючих. Підчас бійки з поліцією побито кількох страйкарів. Поліція арештувала двох. Вся поліція міста Олбані занята тепер стереженнем страйколомів та стереженнем в ночі шин та електричних проводів стріткарової компанії.

НЕПОРОЗУМІННЄ МЕЖИ ЦЕРКВАМИ ЗА КАПІТАЛІСТІВ ТА БОГА.

НЮ ЙОРК, 13. лютого. — Др. Ґатрі, ректор церкви св. Марка на Бавері в Ню Йорку, в котрій від довшого часу давано притуловище більшому числови безробітних, вислав учора часть тих безробітних до протестантсько-епископальної церкви св. Трійці, в котрій парохом є др. Вілієм Менінґ, котрого лише кілька днів тому вибрано епископом сеї церкви. Епископ відмовився приняти безробітних, покликуючися на те, що в його церкві нема на се санітарних вигод. Др. Ґатрі остро скритикував за се епископа Манінґа, заявляючи, що Манінґ показав тим способом, що його церква стоїть з капіталістами місто стояти з Богом.

МІСЬКІ ВЛАСТИ НЮ ЙОРКУ ЗАДЕРЖУЮТЬ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК, 13. лютого. — Департамент праці видав розпорядженнє іміґраційним урядникам в місті Ню Йорку не перешкаджати міським урядникам в їх роботі коло здержування приходу іміґрантів, заражених тифом або на котрих найдено які насікомі, котрі звичайно переносять заразки сеї хороби.

Міський уряд здоровля поставив своїх урядників в будинку, до котрого причалюють пороми з новими іміґрантами, і кождого нового іміґранта піддавано острогим оглядинам. Так роблено з пасажирами кождого корабля. В наслідок того, один корабель, котрий приїхав з Европи з Італії, поїхав місто до Ню Йорку до Бостону, де місцеві власти не завели ще ніяких спеціяльних средств охорони.

ДЕБАТА НАД ЗМЕНЧЕННЄМ ФЛОТИ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ.

ВАШІНҐТОН, 13. лютого. — Підчас дебати над буджетом в палаті послів прийшло до горячої дискусії під проєктом зменчити залогу американської фльоти зі 143,000 мужа на 100.-000. Підчас сеї дебати, демократичний конґресмен Ґарет остро виступав проти републиканської більшости в сенаті, котру він обвиняв за те, що вона звела на ніщо Лігу Народів, котра на його думку являєтся одиноким дефінітивним пляном для зменчення зброєнь. Він казав, що другі великі держави не згодяться на зменчення зброєнь, поки Америка не згодиться заперестати збільшувати свою фльоту.

ВЕЛИКА ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА КОЛО НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 13. лютого. — Підчас катастрофи, що скоїлася в Брукнині о годині три чверти на десяту в неділю вечером, ранено коло 50 осіб, з того 15 тяжко. Катастрофа случилася так, що поспішний поїзд, їдучий до Ню Йорку, наїхав на саму середину особового поїзду, що їхав в тім самім напрямі. Особовий поїзд перервано на половину і збито на шкаматтє. Поспішний поїзд виколіївся і сильно ушкодився. Причиною катастрофи мала бути неувага машиніста на особовім поїзді, котрий не дивився, що на сиґналовій вежі уставлено червоне світло. Його арештовано. На місци катастрофи прийшло зараз до непорозуміння межи урядниками зелізниці, котрі хотіли безпроволочно усувати розбиті вози, щоби пробробити дорогу для других поїздів, котрі на другий день рано мали перевезти 10.000 осіб до середини міста Ню Йорку, та поліцією, котра не хотіла позволити нікому рушати розбитих возів, поки поліційні власти не зроблять свого слідства.

ПЯТЬ НОВИХ ТРАГІЧНИХ СЛУЧАЇВ ВІД СПЛЯЧОЇ ХОРОБИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 13. лютого. — Вчера донесено до міського уряду здоровля про 5 нових случаїв смерти від сплячої хороби. Один хорий вмер в Юнайтид Госпітал, котрий не приймає хорих на заразливі хороби. Його приняли як хорого на що инчого; спляча хороба розвинулася у нього аж пізнійше. Тай як подібні случаї уже трафлялися сему шпиталеви не раз, то шпитальний заряд не мало сим зажурений. Санітарні власти міста постановили прибивати на хатах, де є хорі на сплячу хоробу, вивіски, щоби остерігати других людий перед зараженнєм.

ТРАГІЧНА СТРІЛЯНИНА В ОКРУЗІ МІНҐО.

ВІЛІМСОН, (Вест Верджінія) 13. лютого. — Коли відділ кінної стейтової поліції підїхав учора на край села Текер Стейшен, з корчів упало на них кілька вистрілів. Вистріли убили коня під одним з полісменів. Поліція злізла з коний і почала стріляти на сліпо в корчі, а потім з добутими шаблями пішли в гущавину. Тут найшли тіло одного убитого чоловіка з рушницею в руках. Вони вернулися до міста, щоби повідомити про випадок. Коли вернулися, тіло убитого хтось забрав.

Святий вечір для найнещасливійших Українців у Львові.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОЖАНСЬКИЙ КОМІТЕТ УЛАДИВ СВЯТИЙ ВЕЧІР ДЛЯ КАЛІК, ДЛЯ НЕМІЧНИКІВ, ДЛЯ ВЯЗНІВ, ДЛЯ СИРІТ І ВИГНАНЦІВ УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ, дня 11. січня, 1921. — Український Горожанський Комітет у Львові уладив сьогорічний Святий Вечір для найнещасливійших Українців у Львові, про який оголошено отсей звіт:

„Святий вечір" У. Г. К. у Львові.

Традиційні святочні хвилини мають це до себе, що від них повіває теплом і люде зближаються до себе, стають собі близькими. Члени родини шукають себе; болючо за це відчувають, коли їхні відносини зложаться так, що вони святочну хвилину мусять проводити далеко від себе. Ще більше болючо відчувають ті одиниці, котрих люта доля вирвала з їх середовища і нема кому промовити до них людське слово, злагодити їх душевний біль. Таких одиниць чимало тепер серед українського народу.

Надходяче свято Різдва звернуло увагу Українського Горожанського Комітету на цю обставину. Тому вже заздалегіть пороблено всі заходи, щоби всім терплячим, потребуючим матеріяльної і моральної помочі дати щось з приводу народин Того, що перший голосно кинув в люди ідею братолюбія.

До всіх таборів, де тільки находяться Українці, вислано відповідну скількість гроша на улаштування свята; це саме зроблено й для політичних вязнів.

У Львові постановлено уладити „святий вечір" для всіх тих, які його иншим способом не моглиби мати. Окремий комітет громадянок працював днем і ночію на кілька днів перед „святим вечером", щоби традиційні пироги й голубці міг спожити кождий учасник вечері. Олена Боберська, Марія Голубцівна, Леся Голубцівна, Лідка й Сяня Дверовичівні, Марія Донцова, Марійка Ільницька, Оля Курцебівна, Стефанія Лотоцька, Ірка й Оля Мрицівні, Марія Терлецька, Стефа Худяківна, Галя Шепаровичева, Михайлина Яцуківна, не згадуючи цих, що були помічні в часі самого „святого вечера", всі вони поклали багато праці, щоби величаво випав цей святочний день.

I. У темних.

О 2 год. попол. в домі Інвалідів при вулиці Клепарівській. На салі командант, сам темний, його жінка й учителька. З їх поведення, слів і з лиця можна прочитати, що це добрі, опікунчі духи цих найнещасніщих з нещасних. Громадянки з комітету докінчують приготування. Столи застелені, під одною стіною гарна ялинка, на столі побіч тіста, макіники, медівники, яблока, оріхи. На знак дзвінком входять темні. Є їх сорок, по половині Українців і Поляків. Дехто з Українців виїхав на свята. Хор „Бандуриста" співає „Бог предвічний". Темні слухають стоючи. Після коляди витає їх як делеґат У. Г. К. проф. Галущинський і ділиться з ними просфорою. Відповідає один темний і дякує за память. Пані подають борщ, голубці, пироги, кутю; а далі тіста, яблока і все, що принесли. Настрій високий, розмова з темними; вони чують себе близькими живих людей, справдішними членами суспільства. Два народи, які там поза мурами стоять проти себе, тут разом при одних столах...

Інтересна розмова з капітаном командантом. 250 темних в цілій Галичині, по 40% на Українців і Поляків, 20% на инші народности. Через Дім перейшло більше двох соток; учаться щіткарства і кошикарства, читати й писати, а охочі грати на ріжні інструменти. Цікаво булоби почути дещо від жінки команданта й від учительки, але вони заняті при своїх темних. І ми їх не відриваємо від цього, ми тільки глядимо й дякуємо їм за цю високу, жертвенну любов, яка невидима для зрячих цього світа, але видима й свята для незрячих матеріяльними очима. А тимчасом хор співає коляди, темні грають на інструментах і нам жалко їх кидати.

II. В Українському Домі Інвалідів (вул. Софії 25).

Година 4. попол. Від Самар. Секції У. Г. К. др. Музика і гром. Кривокульський С. Запрошені о. Каштанюк і гром. Стефановичівна Я. Вісім Українців інвалідів. Витає о. Каштанюк і ділиться просфорою. На розмові сходить час до пів до семої. Інваліди дякують, бо вечір заступив їм родину.

III. В Захисті для сиріт СС. Василіянок (вул. Потоцького 95).

В той час, коли міліони українських дітей засідало до святої вечері" з своїми рідними, було багато й таких діточок, що їм з ніким було засісти... Це бездомні сироти, діти без батька й матері. 200 таких безприютних засіло в рефекторі захисту СС. Василіянок. Год. 4. попол. Входять делеґати У. Г. К.: дир. Федак, проф. Студинський, о. Лициняк і В. Целевич. „І нас не забули — бездомних сиріт...", подумали собі вразливі діточі сирітські уми. Промовляє до сиріт о. Лициняк кілька теплих, батьківських слів. Один момент — тишина! Та коли подано першу страву, загомоніли срібні діточі голоси. Роздали куттю... „Бог предвічний народився", залунав діточий хор і всі повставали. Ще коротко промовляє проф. Студинський, а в імени сиріт дякує уч. сем. Стебельська. Входять хлопці з вертепом, а дівчатка світять свічки на своїй ялинці. Гості пращаються. Супроважають їх діточі оченята і за ними лунає далі коляда дітей.

IV. У вязнів при вул. Баторія.

Год. 2½ попол. Делеґати гром. І. Мрицівна і о. Кишакевич. Роздано страви до 59 вязничних келій для всіх вязнів, числом 232. Через відносячих вечеру вязнів передавав вітання о. Кишакевич. Роздачу закінчено о 6 год. вечером. З усіх келій лунали коляди. І вони, нещасні жертви, хотіли цим голосом коляд зацитькати свій страшний біль...

V. В Бриґідках.

Через півтора години розділювала вечерю гром. О. Курцебівна, як делеґатка У. Г. К. Кождий з вязнів, числом 90, приходив в товаристві наглядача до відбору і кождому з них особисто складала вітання делеґатка. Вязні щиро дякували за память про них. „Ми й не сподівалися, що є ще люде, які так щиро заялися нами в день „святої вечері" — каже між иншим один вязень в імени всіх.

VI. У вязнів на Замарстинові.

О 2 год. попол. роздала вечерю гром. О. Боберська і Гомикова. 30 осіб-селян. Вітає делеґатка. Один вязень дякує. Сумно дуже... „Бог предвічний"... — перша стрічка заломлюється, другу починають, але вже не кінчать, бо тяжкий, здавлений плач перериває спів...

VII. На Ялівці.

Год. 2. попол. 130 українських розоруженців військ У. Н. Р. Делеґати: др. Федак, дир. Малецький і о. Василів. З огляду на малу кімнату, „свята вечера" в двох групах, зокрема в шпиталі для хорих — триває до год. пів до осмої вечер. Вітають др. Малецький і о. Василів. Підчеркують вагу єдности в народі. Плач нестримний розлягається на салі. Коляда глушить його. Др. Варчук, лікар, відповідає на вітання галицьких Українців. Гром. Яцуківна й Кахникевичівна роздають з д-ром Варчуком вечерю в шпиталі між хорих.

VIII. В Народньому Домі.

Велика саля „Української Бесіди". По середині під вікном ялинка, велика й струнка. Довкруги 9 великих столів з накриттям для двіста осіб. Це Галицька Україна готовить „святу вечеру" **бездомним збігцям Наддніпрянським.** Сходяться нещасні, старі й молоді, жінки й дівчата, матері з дітьми на руках і старшими. Є там кількох Москалів, один чи два Поляки. В імени комітету складає бажання о. Л. Куницький. Хор „Бандуриста" колядує. Сходяться також члени комітету з инших місць, куди були делеґовані, так що саля виповнюється по береги і ніяк не розріжниш, що тут люде, яких довгі століття розділювали кордони. Всі вони одні й ті самі, члени одного народу, мимо нещасних переживань сильні й кріпкі вірою в побіду української справи. Після слів проф. Галущинського, розлягаються могутні звуки українського гимну, а далі й „Заповіту". Крім „Бандуриста" складається на швидко наддніпрянський хор. На руки голови комітету д-ра Федака, який саме прийшов від сиріт, падуть слова подяки. Пізно вечером розходяться всі в почуттю, що це був один з етапів у народинах „великої, нової, вольної семі"...

IX. В шпиталях.

До замкнених віддідів переслано днем перед „святим вечером" дари й провіянти для відповідного числа старшин і козаків військ У. Н. Р. враз з вітаннями з приводу празника.

•

У вязницях, в сирітському захисті і у темних

доручено першого дня свят ріжні дари. Тіста, медівники й маківники мали осолодити їм тяжкі переживання.

Таким чином заходом У. Г. К. при жертвенній допомозі цілого українського громадянства вдалося бодай скромним способом облекшити на хвилину все горе цих нещасних жертв українського лихоліття. Матеріяльними засобами виконано велике моральне завдання, матеріяльні засоби послужили цим разом символом для висказання єдности в цілім народі і символом збратання всіх членів українського народу й розбитої хвилево української держави.

В СТЕЙТІ МОНТЕНІ ВІДКРИТО НАФТОВІ ПОЛЯ.

Богаті нафтові поля відкрито в середущій Монтені, в повіті Форґус. З 19 закопів, які доси виверчено, випливає денно около 3600 бочок нафти.

Бухає вона іноді з такою силою, що люде не всилі зловити її до чого небудь. Стріляє із закопів на кількадесять футів в гору почім падає на землю рясним дощем і пливе потічками або творить нафтані озера кругом закопів.

Ще перед двома роками ціла ся околиця була майже безлюдною. Не жило там більше, як одна людина на кожду квадратову милю — звичайні „Дикі поля", пасовиска на худобу і більше нічого. Нині все змінилося: кипить життє, свищуть машини, працює сотки робітників, ростуть оселі і місточка, наче гриби по дощеви. За акер землі, що давнійше не стояв 15 долярів, тепер платять тисячі.

Декілька Українців має там свої фарми. Між ними є також Сава Чернецький, оден з перших співробітників „Свободи", котрий переселився до Монтени перед 13 роками і на своїй 843-акровій фармі займався годівлею худоби.

Петроград в руках моряків повстанців.

ВІЙСКО ТРОЦЬКОГО ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ СТРІЛЯТИ ДО ЗБУНТОВАНИХ МОРЯКІВ.

КОПЕНГАҐА, столиця Данії, 13. лютого. — Звідомлення з Росії подають далі вісти, що істнує воєнний стан між фльотою з Кронштадту і советськими властями в Петроґраді.

Моряки післали делеґацію до Москви з домаганнем більшої платні і більших приділів поживи. Делеґацію арештовано і Троцький видав наказ советови моряків в Кронштадті, щоби усунув моряків з Петроґраду. Кронштадтський моряцький совет відплатився Троцькому арештованнем його висланників.

Троцький вислав військо для здавлення повстанців, але вони не проявляють охоти до ужиття сили і Петроґрад є далі під контролею моряків, котрі держать міста під своїми гарматами.

Російські ґазети є переповнені вістками про повстання в ріжних місцях і без сумніву богато народніх комісарів впало жертвою ненависти населення, але покищо зєдиненої акції, веденої на ширшу скалю проти червоного режіму, нема.

Пуанкаре грозить воєнним виступом Франції проти Німеччини.

ФРАНЦІЯ ВИСЛАЛА БИ ВІЙСКО ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ НА ВЛАСНУ РУКУ, ЯК БИ БРІЯНОВИ НЕ ПОВЕЛОСЯ, А ПРИЙШОВ НА ПРЕМІЄРА ПУАНКАРЕ.

ПАРИЖ, 13. лютого. — В статті, яку тутешній дневник „Мтен" помістить в понеділок, бувший президент Франції, Раймонд Пуанкаре, пише, що Франція мусить застерегти собі право ужити військової сили, хотяй би на власну руку, але за згодою аліянтів, як би Німеччина відказалась платити відшкодованнє в такій сумі, як се зажадали аліянтські експерти дня 29. січня с. р.

Він пише, що премієр Бріян не може відступити від постановленого експертами домагання, аби Німеччина заплатила аліянтам 56 біліонів долярів і 12½% мита від експорту протягом 42 літ, але мусить в Лондоні, на конференції, яка буде дня 1. марта с. р., домагатись ще більшого приділу для самої Франції. У сьому ділі, пише він, Бріян мати-ме підпертє цілого французького парляменту.

Се є один з дальших виступів Пуанкаре в імени французьких націоналістів, котрі його хотіли-б видіти на становищі премієра Франції.

Боротьба є доволі різка і коли Бріян не вспіє осягнути успіхів на лондонській конференції, то прийде на його місце Пуанкаре і схоче вводити в діло свої теперішні погрози воєнного виступу проти Німеччини.

БОЛЬШЕВИЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ МИР ЩЕ НЕ ПІДПИСАНИЙ?

ЛОНДОН, 13. лютого. — Нові вісти, які наспіли з Росії, подають, що большевицько-польський мир буде підписаний протягом кількох днів.

РОСІЯ ХОЧЕ ПРИЗНАННЯ АНҐЛІЇ.

Народній комісар Чічерін грозить Анґлії, що збунтує проти неї Близкий Схід, як не признає советської Росії.

ЛОНДОН, 13. лютого. — Московський кореспондент тутешнього дневника „Ґералд", пише, що советський „народній комісар заграничних справ" не є розгорячкований справою торговельного договору з Великою Британією.

Він сказав кореспондентови „Ґералда", що як сей договір не буде підписаний, то ситуація на Близкому Сході станеться більше критичною.

Далі сказав він, що большевики зробили додаток до того договору, яким Велика Британія признала би формально Росію і другі східні держави.

Він додав: „Лише ізза нашої обережности маґазин пороху на Близкому Сході досі ще не вибух".

Тепер Чічерін більше інтересується Америкою і сподівається, що нова адміністрація буде інакше ставитись до совітів ніж теперішня.

„Ми не брали поважно — казав Чічерін — ноти президента Вилсона. Ми не віримо в його ідеалістичні фрази, а маємо надію, що нова адміністрація поставиться більше реалістично до Росії".

ПАДЕРЕСЬКИЙ ПРИЇХАВ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

НЮ ЙОРК, 14. лютого.—Вчора вечером приїхав сюди на кораблі „Франс" Падеревський. Кореспондентам заявив, що їде на спочинок до Каліфорнії, однак, як доносять польські часописи, він має брати живу участь в політичнім життю Поляків в Злучених Державах та має помагати польському урядови затягнути позичку в американських банках та впливати на нового президента.

ІТАЛІЙСЬКА-ЧЕСЬКА ТОРГОВЕЛЬНА УМОВА.

ПАРИЖ, 12. лютого. — Др. Едвард Бенеш, заграничний міністер Чехословаччини, приїхав сюди вчерашньої ночі з Риму, де він провадив переговори з італійським правительством в справі торговельного договору між Італією і Чехословаччиною. Він сказав, що умова тепер пишеться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злїпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимінї числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Як довго Польща потриває?

Др. Джеймс Алберт Гонейдж, професор медичного виділу в американському университеті Єйл і голова лікарського відділу Американського Червоного Хреста в Польщі в 1920-ім році, вернувся тепер до Америки й описав свої враження і помічення з побуту в Польщі. Він помістив ті помічення в нюйорському тижневику **The Nation** з 16. с. м., в статті п. з. **„Як довго Польща потриває?"**

Ся стаття незвичайно цікава, особливо тим, що її писав чужий сторонний чоловік, котрий з Польщею не має ані нічого спільного ані суперечного, а тільки поїхав їй помогти яко лікар і при сій нагоді приглянувся, як то Поляки будують державу.

Коли Українець читати-ме сю статтю американського професора і лікаря, то він здивується, що чужий для польських відносин чоловік, такийсамий суд видав про Польщу, як видають Українці протягом десяток, а по правді, і соток літ. Се добре свідчить про проф. Гонейджа, але теж і про Українців, котрі тесаме кажуть, що чоловік безсторонний.

Зноваж коли Поляк прочитає сю статтю, то його вхопить злість. Він так був учений змалку і він до того звик, що все, що польське, то є найліпше. Длятого то Поляк не бачить польських хиб і тому не вміє їх направити. Поляк є безкритичний і се є одна з основних причин, що Поляки вміють будувати палати на леді, а потім плачуть, як ті палати розсиплються.

Тут подамо короткий огляд статті проф. Гонейджа, а другим разом подамо її цілу в анґлійському ориґіналі.

* * *

Каже він, що найбільший плястер, який дипльоматичні лікарі приліпили побитій Европі, має назву „Польща". Але за 10 літ з неї на мапі і сліду може не остатись. Се є явище воєнних рисівників мап.

Говорити про Польщу, пише він, яко републіку або демократію се трагічний жарт. Так зване польське „правительство" ледви функціонує. Воно є іграшкою польської шляхти, **котра жиє кількасот літ по свойому часі.** Се „правительство" нічого не зробило для народу, а тільки веде безцільну війну проти сусідів для розширення границь Польщі, війну, яка лише поглибила нещасте польського народу.

Далі каже, що признакою Польщі є: нездарність, брак досвіду в самоуправі, самолюбство, інтриґи, недостача національного почування, а понад усе середньовічні переконання пануючої меньшости. **Клясові ріжниці між паном і робітником є такі великі, як були перед століттями між паном і кріпаком** (панщинним невільником). **Польський шляхтич вірить, що селянин є його власностю, привязаною до нього під кождим оглядом.**

Далі оповідає, як тяжко в Польщі зробити якунебудь хосенну роботу. Аби дістати дозвіл ратувати ранених і хорих, Американський Червоний Хрест мусів іти просити за порядком 15 ріжних департаментів у Варшаві.

Про жовнірів цілком не дбають в Польщі, ані про здорових ані хорих ані ранених. Натомісць над панськими синами то аж розпадаються. В Кракові є окремий полк кінноти, зложений із самих шляхотських синів, з виразною умовою, що він не буде післаний на фронт. Але мимо того шовінізм виходить власне від тої шляхотської кляси.

Одинокі, що бються у війні, се ще є селяни, алеж вони таксамо добре втікають. Вони не спосібні видержати успішних відступів, бо настрій у них сейчас пропадає. Один польський шляхтич пояснив се американському професорови, кажучи, що польський жовнір самостійно не думає ані нічого не знає, бо він яко власність пана має тільки слухати його розказу. Гадки, що Польща складається із жовнірів і патріотів, є — каже професор Гонейдж — лише пустою фразою. На ділі сього нема. Се видно теж і з того, що селяни не хотіли іти до армії яко добровольці на шумно оголошувані поклики.

Траґедію терпіння видно з лиць польських робітних людий, але у них замало є інтеліґенції (вродженого розуму), щоби розуміти, що вони є лиш предметами в безсердечній захланній ґрі шляхти.

Польща не дбає про хорих. В кождому селі в Польщі протягом цілого року лучаються випадки тифу. Крім того скрізь шириться дизентерія, віспа й інші недуги. Але нічого не робиться для спинення пошесних недуг.

Не дбається і про сироти. Як би не поміч з Америки, то сироти в Польщі масово вигинули би. Голод і невідживлюванне в Польщі велике.

Найбільша траґедія Польщі в тім, що сеї траґедії їй не потрібно. Вона має на півночі богаті ліси, а на полудні врожайні землі, які могли-б виживити двічі стільки населення, що має Польща. Однак все те стоїть в занедбанню, а тимчасом шляхта веде війну, війну заборчу, для захоплення чужих земель, де вона мала великі посілости. До нещастя причиняється ще й підохота зі сторони Франції до „будовання" „великої Польщі". І ті середньовічці тепер вмовили в себе, що вони є лицарі, які ідуть до побіди, хотяй поправді ведуть до руїни.

Лише чудо могло би спасти Польщу. Бо треба чуда створити, чого нема, до чого навіть немає посіву.

Сусідів Польща зробила своїми ворогами. У неї дома банкротство і гниттє.

Для смерти Польщі не треба чужого забору. Вона впаде як перегнила будова, оперта на неістнуючих підставах.

Прийде ресівер.

Може се буде Росія; може Німеччина; а може обі

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ В ГАЛИЧИНІ.

(Від власного кореспондента).

Львівський „Вперед" закритий.

Зі Львова наспіла відомість, що польські власти закрили одиноку щоденну українську ґазету, яка ще виходила у Львові, соціяльно-демократичний „Вперед".

Мучеництво української преси у Львові почалося з днем заняття Львова Поляками, 22. падолиста 1918. В той день польські військові банди знищили всі українські редакції, найбільше-ж дісталося видавництву „Діла", яке містилося в домі „Просвіти", Ринок ч. 10. Про дальше видаваннє ґазет не було мови. Редакція, адміністрація, експедиція, друкарня були знищені, а редакційний персонал мусів ховатися перед польською пімстою.

Та коли польський комендант міста, ґенерал Роя, заявив українській депутації, що видаваннє українських ґазет не є заборонене, редакції взялися до праці. За пару днів вийшло знов „Діло", а також почав виходити соціяльно-демократичний „Вперед". Инші українські ґазети, які виходили перед тим, не появилися.

Одначе та „свобода преси", яку ґенерал Роя обіцяв Українцям, показалася не свободою, а провокацією. Адже ясна річ, що українська преса не могла вихвалювати польської грабіжі української землі, тільки стала на становищи, що Східна Галичина має входити в склад української держави. За се посипалися на неї переслідування.

„Діла" вийшло всего два числа. Підчас редаґування другого числа впала до редакції і до цілого дому „Просвіти" польська військова ревізія, а коли редаґувалося третє число, прийшла до редакції військова комісія, яка ґазету заборонила видавати, а всіх присутних членів редакції арештувала.

Рівночасно завішено „Вперед".

За пару днів „Вперед" дозволено видавати, але під умовою, що він буде виходити в двох виданнях: українськими і латинськими черенками. З огляду на те, щоб не оставляти українське громадянство без ґазети, редакція піддалася сьому приказови.

На „Діло", яке мало за собою довголітню традицію боротьби проти польського панування, польські власти були особливо люті. Одній українській депутації, яка була в нового команданта міста, ґенерала Розвадовського, в иншій справі, сей заявив, що коли позволить видавати „Діло", то тільки на те, щоб редактора за першу статтю, яка буде неприхильна для Поляків, поставити під мур і розстріляти. Очевидно, що серед таких відносин годі було відновляти ґазету. Крім того приказ видавати ґазету також латинськими буквами був для „Діла", з огляду на його становище провідного національного орґану не до принятя. Зрештою польські власти не були би взагалі позволили видавати „Діла". Найліпший доказ, що коли опісля, після заняття цілої Східної Галичини Поляками, роблено заходи відновити „Діло", польські власти не дозволили на се.

Мене, що був довгі роки одним з головних співробітників „Діла" і редактором згаданих останніх двох чисел, а крім того мав також вироблену марку непримиримого ворога польського панування, польські власти, почавши від закриття „Діла", конче хотіли дістати в свої руки. Щоб не попасти в їх руки, я три місяці укривався у Львові. Аж при кінці лютого 1919 українське правительство покликало мене до комісії, яка у Львові переговорювала з антантською комісією Бертелмі, і завдяки сьому я міг виїхати зі Львова до Станиславова.

Отже одинокою українською ґазетою у Львові став „Вперед". Гірке було його істнуваня. Ревізії, закривання на кілька днів, грошеві кари, арештування не тільки редакторів, але взагалі всіх, кого польська військова поліція заставала в редакції, були його щоденним хлібом. Аж в кінці в марті 1919 р. його зовсім заборонено, а члени редакції пішли до вязниці. Рівночасно заборонено також „Нашу Мету", яку видавала українська соц.-дем. партія для жіноцтва.

Від марта до вересня 1919 р. не виходила в Галичині ні одна українська ґазета. Аж у вересні 1919 польські власти знов дозволили видавати „Вперед", а трохи згодом також соц.-дем тижневник „Землю і Волю", яку одначе швидко знов заборонили.

З початком 1920 р. появилася щоденна ґазета „Громадська Думка", яку почато видавати замість „Діла".

Перед заняттєм Львова Поляками видавництво „Діла" видавало також популярний тижневник „Свободу". Відновити видаваннє „Свободи" польські власти таки недозволили.

Далі появилися дві ґазети клерикального напряму: щоденна „Нова Рада" і тижнева „Правда". Одначе обі швидко закрито.

Отже був знов тільки „Вперед" і „Громадська Думка", — обі ґазети нищені конфіскатами.

В вересні 1920 „Громадську Думку" закрито.

За якийсь час появилася замість неї „Українська Думка", яку одначе за кілька тижнів знов закрито.

Знов остав тільки один „Вперед".

А тепер прийшла відомість, що і „Впереду" вже нема.

Українське громадянство цілої Східної Галичини не має де сказати свого слова, воно має замкнені уста.

Рівночасно з переслідуваннями української преси, яка була висловом змагань українського народу Східної Галичини до державної незалежности, —Поляки старалися насадити українську пресу, яка проповідувала би помиреннє з польським ярмом. Се їм на стільки вдалося, що вже мають щоденник „Рідний Край" і тижневик „Обнову", які проповідують помирення з польським ярмом. Та про се докладно в окремій статті.

Др. Михайло Лозинський.

Відень, 24. січня 1921.

ЩЕ РАЗ: ПІД РОЗВАГУ!

В „Свободі" з 31. січня с. р. вичитав я з великим інтересом статтю якогось містера Коваленка з Філаделфії під наголовком „Під розвагу". Такої патріотичної, ясної, розумної і — як то кажуть — „до пойнту" написаної статті давно мені не доводилось читати (не во гнів пп. редакторам „Свободи" та инших ґазет кажучи!). Містер Коваленко не балакає богато, але — як то кажеся в Американів — „валить в цвях просто по головці". Він має повну правду за собою, коли каже, що самої лише запомогової акції для старого краю за мало, а треба — і то зараз — акції політичної. Се є суща правда. Бо чого ми властиво спимо? Чому нічого не робимо на політичнім полі? Що з нами сталося? Чи яка полуда впала на очі, чи зачарував нас хто? Бувало — не так пекучо треба було нашої акції, то ми рухались, кричали, робили мітинґи, слали депеші, протести, петиції, ходили до сенаторів і конґресменів по наших стейтах, їздили до Вашинґтону. А тепер, коли сто раз більше треба підняти наш голос, ми мовчимо, якби задурманені.

Ой! бо справді задурманило не одного з нас. Не одному завдали такої блекоти, що тільки очи в стовп перевернув тай задивився як та сорока в кість ув одно іте саме та нічого більше кругом себе не бачить. Не одного з нас напоїли всякі аґенти, плачені добре з чужих фондів а підшиваючіся під назву правдивих оборонців нашого робучого народа, отсим дурманом, що й очі заступило неодному. І він сам не міркує, куди завели його та куди він сам других веде. Обіцяли народови грушки на вербі та завести просто до раю, а легковірні люде за тим обіцяним раєм забули на правдиве життє.

Чув я недавно оповіданнє про якогось зварйованого попа, таки тут, в Америці, що-то своїм овечкам став в одно клепати, буцімто сего а сего дня, в сій а сій годині буде конець світа і тоді всі підуть просто до раю. І дурний нарід повірив. Якби їм був хто сказав, що то самодурство, то такого „безбожника" були би рознесли на кусні. Легковірні овечки полишили всяку працю, стали в одно ходити лише до церкви на прічі, мітинґи та побожні співи, попродали свої проперти, а далі попродали чи пороздавали людям свої домашні річи і одежину — бо нащо працювати, на що заходитись, нащо що-небудь починати, коли ось-ось небавом конець світа. А тоді всі: гульк! — просто в рай! — Прийшов означений день і година, вийшли люде з попом-пророком процесією, вилізли на елевейтед (аби близше було до неба летіти) та співають-співають, случають прічів, очима завертають, архистратигів з трубами виглядають. Другі люде їм кажуть: „що ви, варяти, робите? ідіть ліпше, хлопи, працювати, а баби з дітворою, що померзла, ідіть до хати! що ви таке дурне вірите?" А вони їм на то: „се антихрист з вас говорить! не темний дух! се його чорна робота! опамятайтесь безбожники і невіри, бо ось конець світа і суд божий над вашою головою! і буде вам страшна кара за ваше невірство! не буде вам пощади!" А очи в них горять полумям, наче у справедливих варятів, а на губах аж піна виступає. — Ось так минає година за годиною, а ту ні кінець світа, ні рай не надходить. Прийшла вкінци поліція тай забрала попа і кілька більше загорілих „раєвиків" до дому божевільних, а решту до чаріті, аби дати їм теплої страви та який доляр на перші видатки — бо варяти всього були збулися в отсім думані. Той, хто мені се розказував, казав, що се суща правда та назвав навіть місцевість і імя того попа-пророка. І я вірю, що то правда. Бо такі масові напади божевілля чи масової дурійки нераз вже бували в історії людства. Учені лікарі-психіятри (що лічать божевільних) мають навіть окрему назву на отсю умову хоробу. Вони кажуть, що приходить вона звичайно в часах великих воєн, революцій, мору, то-що, коли-то уява менше інтеліґентних а вражливих людей так потрясена, що дієся, що вони самі не счуються, як впадуть в ту хоробу. А тоді нема на них способу, бо вони глухі і сліпі на все, лиш вірять сліпо в одно — в то, що їм здаєсь спасеннем всего людства, обіцяним раєм. Так задурманену масу легко вже всякому обманцеви повести, аби лише він говорив їм то, в що вони вірять. Кождого-ж, що хоче їм відчинити очи, вони забили-б як найтяжшого ворога.

Ось таку хоробу перебувала значна часть нашого народу в Америці. Ми довго терпіли неволю, аж вкінци — здавалось — засвитала нам зоря свободи. Але не довго то тривало і розвіялось наче сон. Наш старий край попав у страшне пекло. І нас хопила чорна розпука. Як на те — здавалось — що з Москви іде початок нового життя, іде ратунок для всіх, хто в неволи, що звідтам відчиняєсь дорога до раю. Як той, що тонучи хапаєсь стебелини, так нарід хопився думки про сей ратунок. І осліп та оглух на слова кождого, хто не мав тої сліпої віри. Дійшло до того, що люде в засліпленню казали: „не треба нам жадної орґанізації, жадної акції, жадної помочи старому краєви! Ось-ось прийде конець старого світа, а настане новий, настане рай! Тоді і старий край буде визволений і щасливий!"

Дійсність показала, в якім дурмані жили ті наші люде, що вірили в сей обіцяний рай та його скорий прихід. Конець старого світа якось ще дуже далеко, обіцяний рай не надходить, а з сим і не надходить само від себе визволеннє рідного краю. Навпаки: показалось, що той обіцяний рай не такий-то навіть рай, як обіцяли, але таке саме, а може ще й гірше, чистилище, як решта світа. А тим часом, задивившись сліпо в звідливий образ того раю, ми забули дати поміч рідному краєви, ми не працювали ні трохи для него, ми лишили його безсердечно на поталу Ляхам-катам — так само як ті побожні варяти перестали працювати на свої діти та зробили і себе і їх жебраками.

А тим часом люде в старім краю якось не дуже повірили в той обіцяний рай (мабуть тому, що бачили його на власні очі чи чули про него з уст наочних свідків!) та не заклали рук, але ратувались самі, власними силами, як могли. І їх труд та борба не пропали марно. Бо на світі ніяка акція не гине марно, але лишає слід. Наші земляки доси боролись — чи оружєм, чи мовчазним упором, чи нотами і протестами заграницею — доки світ не почув їх і не зачав говорити про потребу дати їм справедливість. Справа — як зі всего видко — є на добрій дорозі. Тепер ходить лиш о се, аби **приспішити її вирішеннє** та аби то вирішеннє було як-найкориснійше для нашого народу.

В політиці треба користати з доброї хвилі, а хто не користає з неї за вчасу, той програє. І тому ми, америк. Українці, **не сміємо проспати теперішної хвилі,** бо був би се ґріх непростимий на нас. Нам треба всім не відкладаючи, станути лавою як оден мур та піднести голос в обороні старого краю перед Вашинґтоном, перед новим президентом, в конґресі, в сенаті і т. д. Нас-же є близько міліон в Америці. Нехай-же буде якась признака для старого краю з того міліона душ! Чиж не може то кождий плейз вислати петиції до Департаменту оф Стейт у Вашинґтоні з сотками і тисячами підписів та з жаданнєм, аби Ляхи забрались з Галичини і аби Галичина дістала повну свободу? Чиж не може то кождий плейз вислати депутації до свого конґресмена і сенатора з представленнем польських зьвірств та з доманганнєм, аби до Галичини післати зараз америк. слідчу комісію? Прецінь матеріялу (тих зьвірств) є досить не лише в наших ґазетах, але і в листах, які приходять тут до людий від кревних з старого краю. І то такого матеріялу, що конґресменам і сенаторам волосє дубом буде ставати від него, а лице їм буде лупатись, що то все дієся в імя мандату підписаного також Америкою! А прецінь вони про се поняття не мають і ніколи про се не чули. А так само, чи не можна в кождім плейзі дати примірів польських розбишацтв до америк. часописий? Чи богато плейзів постаралось о се? А чи не можна би заінтересувати терпіннями Галичини публичної опінії в Америці: всіх віроісповідань, всяких епіскопів, суперінтендентів, професорів університетів і каледжів і т. д.? Чи подбали ми о се? Чи то такий труд або така штука піти в депутації, поговорити, предложити на письмі представленнє справи? Чи не можна би заложити по плейзах також комітетів, зложених рівно з Українців і Американців, та скликати американські мітинґи, щоби представити, що Ляхи роблять у Галичині, та щоби ухвалити і вислати протести до преси і до Вашинґтону?

Все те можна зробити, і то невеликим трудом і коштом, але треба лише трохи руху, трохи життя, трохи енерґії і любови до рідного народу. А то ми вміємо плакати над долею старого краю, вміємо сваритись, хто тому винен, але таких простих річий нема кому зробити, як ті, що вичислено щойно в горі. Оден зглядаєсь на другого, оден завидує другому „слави" і „першенства", оден перешкаджає другому, сваряться та лаються як некультурна череда, діляться на ідіотські „партії", які здались псови на ходаки — а такої легкої роботи ніхто не зачинає. Людоньки! Громадо! Та чи до того треба великої фільозофії або великих комітетів, щоби вас розуму вчили і підганяли? Чи не може сего кождий плейз сам зробити без ніякої команди з гори? Правда: було би ліпше, як би була така народна команда, що її всі послухали би. Але як такої команди тепер нема, то робіть самі без команди. Лиш робіть щось, про-Біг! а не спіть, не дрімайте, не гнийте з заложеними руками, не чекайте, аж Ляхи до решти Галичину замучать! Майте сумліннє та покажуть вашу любов до рідного краю не лише словом, але і ділом! **Зачинайте в цілій Америці політичну акцію перед америк. урядом і америк. опінією в обороні Галичини!** Бо тепер є до того хвиля, якої не сьміємо промарнувати! Нуже! До праці, до діла!

Гайдамака-Січовик.

ВІДПОВІДЬ.

В числі 16. часописі „Америка", із 7. лютого с. р., появилася стаття під заголовком „З Народнього Зїзду".

В сій статті закидується між иншим мені, начебто і я робив закиди про мнимі надужиття чи навіть злодійства бувшому голові У. Н. К. о. Понятишинови та касієрови о. Підгорецькому.

Супроти сього заявляю:

Яко член першої Екзекутиви У. Н. Комітету я про ніякі злодійства фондів не знав особисто ані до сеї пори не знаю. Не називав нікого злодієм ані не ширив сього рода поголосок, а як колинебудь були такі поголоски ширені, то я власне реаґував на них і домагався висвітлення справи.

Дальше приписуваннє часописі „Свободі" чи мені, яко голові У. Н. С., вини упадку У. Н. Комітету вважаю зі сторони писателя сеї статті в „Америці" за незгідне з фактами, тим більше, що сей дописуватель повинен знати, що упадок У. Н. Комітету був наслідком невдач політики старокраєвої в заходах до створення української держави, та ізза ужиття фонду „українського дня" на купно теперішнього дому У. Н. Комітету. Притім мимоходом зазначу, що я остро виступав проти купна дому за гроші фонду „українського дня".

На закінченнє скажу панам писателям і критикам, що ліпше буде, коли вже раз перестануть розгрібати минулі невдачі і пошукувати винних усіх невдач і похибок, а погодяться з фактами і дадуть спромогу людям прийти до рівноваги та на звалищах першої невдачі зачати наново дійсну народню роботу, а притім з досвіду минулого скористати, аби на будуче не було невдач ні похибок.

С. Ядловський.

КОЗАЦЬКА ДИТИНА.

Не невольник я—а борців диття,
Що за волю України давали життя.
Я не син рабів, а вольних степів,
Що над ними, над буйними
Лунав слави спів.
Хоч бездомний я і бездольний я,
Та все буду, диття люду, духом [вольний я.
Не стерпить оков козацькая кров,
Золочена, освячена воля прийде знов.
Хоч на трудний шлях, хоч по пробі [днях,
Хоч се буде, нехай буде, по моїх [кістках!

Марійка Підгірянка.

НА ТЕМИ ДНЯ.

Маркс і „марксісти".

Карло Маркс доказував згідно з другими головними основателями межинародного соціялістичного руху, що першою умовою успішної пролетарської суспільної революції може бути лише інтензивний зріст промислу, з котрим в парі прийде зріст робітничої кляси та робітничої клясової свідомости. Хоч декотрі висновки, до котрих прийшов сей великий учений в своїх писаннях, були пізнійше опрокидувані другими ученими, навіть зпоміжи соціялістів, то наведений в горі погляд через довгий час не стрічав противників.

Виступили проти них в перше большевики, котрі називають себе найакрайнішими марксістами. Виступили практично, починаючи суспільну революцію в краю, котрий не мав ані розвиненого промислу ані великої клясово свідомої кляси промислового пролетаріяту. Виступили в імени свого погляду, що і край без розвиненого великого промислу може перевести успішно суспільний переворот на користь робітників.

Як доносять вісти із Москви про липневий конгрес Третого Інтернаціоналу, большевики приміняли сю саму тактику до ріжних народів Азії, котрі навіть так промислово не розвинені, як Росія. Провідники радили навіть починати пролетарську революцію в такім краю, як Туркестан, де зовсім пролетаріяту нема.

А Ленін, як доносить большевицька „Правда", одобрив сей плян і радив перевести революцію у відсталих, як він казав, краях Азії, а науку Маркса, котрий каже, що жаден народ не може перескочити природного порядку суспільного розвою та що дорога з февдалізму до соціялізму іде через капіталізм, назвав науковим забобоном.

Такого признання удостоївся Маркс від найбільшого „марксіста" нашого часу. Поживемо ще троха, а дочекаємося і того, що московські „марксісти" будуть лаяти Маркса контрреволюціонером та буржуазним наймитом.

Наслідки диктатури.

Національний комітет французької Ґенеральної Федерації Праці, котрий обєднує більшу часть французьких трейд юніонів, застановлявся над поставленим декотрими юніями внесенням, щоби викинути з юнійних орґанізацій комуністичні групи. Вивязалася остра дискусія над питанням, котре поставлено зовсім формально, звучало: „Чи маємо виключити зі загального союза трейд юніонів усіх тих, що явно або тайно належуть до комуністичних груп, або тих, що ведуть пропаганду за Московським Інтернаціоналом?" Питанне поставлено на вістрю ножа, коли кілька тижнів тому Рільнича Федерація, котра належить до Ґенеральної Федерації, викинула з членства дві юнії, що до неї належали, коли ті дві юнії заявилися за комуністами.

При голосованню, серед національного комітету Французької Ґенеральної Федерації Праці заявилося за вигнанням комуністів 82 голоси, проти вигнання 31 голос.

Рівночасно з тим розламом в рядах трейд юніонів іде розлам в рядах соціялістичної партії Франції.

Фльота та імперіялізм.

Комітет сенату для справ фльоти рішив, що Злучені Держави мусять удержувати фльоту, яка не має бути гірша від жадної фльоти в світі. Арґументуючи се становище, комітет каже: „Історія учить нас, що той, хто хоче боронити своїх прав, не може покладатися на ласку, щедрість або великодушність других держав, котрих інтереси є противні від наших... Булоби глупо закидати збробення тоді, як друга держава приготовляє всякого рода военні машини".

Хоч комітет сенату не говорить, кого він думає, але ми всі знаємо, що він має на думці Японію та Анґлію. І ми знаємо, що, як Япан та Анґлія дістануть опінію американського комітету, вони зараз пронитають її в своїх законодатних тілах і зажадають на тій основі нових податків на воєнні цілі.

А тоді американським законодателям прийдеться хиба показувати японські та анґлійські фльотні проекти та на їх основі жадати дальших фондів на збільшення американської фльоти.

А тоді японські та анґлійські законодателі покажуть американські проекти збробення і зажадають...

І т. д. і т. д.

Так говорять законодавці, котрі хочуть уходити за розумних людий. Не дарома, навіть така банкирська газета як Ню Йорк Івнінг Пост каже, що сенатори, що алярмують американську публику японським збробеннем, вийдуть дураками за свої шовіністичні рапорти. Коли вони уважають усіх, що домагаються зменшення военних зброєнь за утопістів, себто за людий, що вірять в неможливі річи, то чи-ж не належиться ся назва якраз тим, що хочуть неможливої річи: перевисшити зброєннями противників?

З УСТ ЛІНКОЛЬНА.

Робітники та плоди робітничої праці.

В 1847. році Абрагам Лінкольн писав:

„Так як мало не все виробляється працею, то з того виходить, що всі такі річи правно належаться тим, котрі їх виробили. Але воно уже так діялося віками, що одні працювали, а другі без праці користали з більшої части овочів їх праці. Се не добре і воно повинно устати. Забезпечити кождому робітникови цілий вислід його праці, або хочби можливо найбільшу його часть, — отсе є гідна ціль кождого доброго уряду".

Якби так котрий кандидат на президента Злучених Держав сказав таке нині, то місто до Білого Дому пішовби відай до тюрми.

По виборі на президента.

Уже президентом, Абрагам Лінкольн говорив в своїй інавґураційній (привітній) промові:

„Праця існує перед капіталом і вона независима від капіталу. Капітал се лише овоч праці і ніколи не мігби істнувати без праці. Праця висша від капіталу і заслугує на більшу увагу".

Видно, вибір Лінкольна на президента не змінив його поглядів.

Межинародне братерство робітників.

Що межинародне братерство робітників признали великі люди ще перед зорганізованнем соціялістичних партій, видно зі слів президента Лінкольна, котрий писав:

„Поза родинними звязками, найсильнійшою звязею, обєднуючою всіх людий, повинна бути звязь, обєднююча всіх працюючих людий, всіх народів, всіх язиків, всіх родів".

ІНДІЯ—ПЕРЛА СХОДУ.

(Далі).

Ріки Індії.

З гір Гімалаїв випливають найбільші ріки Індії. На заході, здовж гір Гінду-Куш пливе ріка Інд. Межи більше в половині її бігу до неї вливаєтся кілька більших річок, що також вийшли з гімалайських гір. Увесь край, що лежить над тими ріками аж до їх гирла в ріку Гінд, називаєтся Пенджабом, тобто краєм пяти рік.

Другою великою рікою Індії є ріка Ґанґес. Вона випливає в горах Гімаляях недалеко жерел ріки Гінду, але пливе в інчім напрямі, так що вливаєтся по одним боці індійського півострова, тоді як Гінд входить в море по другій, східній стороні півострова. До Ґанґесу вливає ріка Брамапутра, котра також випливає в Гімаляях і то недалеко жерел Ґанґесу та Інду, але пливе на схід, обкружає головний вал Гімаляїв зі сходу, завертає на захід і доперва тут сходиться із рікою Ґанґесом.

Долина ріки Ґанґесу се найплодовитійша часть Індії, бо вся долина се нанесений рікою намул, себто розбиті та розполокані водою гори.

Індійський півостров.

Як сказано було, південна частина Індії називається Деканом. Се переважно високорівня, то значить, край, положений високо понад уровенею моря, але без великих ріжниць в поверхні, без високих гір та глибоких долин. Західним берегом моря тягнеться тут ланцюх гір, що називаються Західні Гати, а на східнім березі тягнеться подібний ланцюх, що називається Східні Гати. З півночі Декан обмежений також горами, так що він виглядає як трикутник, оточений з трох сторін горами. Найбільшою рікою Декану є Ґодаверi, котра має великі водопади.

Підсонне в Індії.

Індія се дуже горячий край. Вся його полуднева частина лежить в горячім поясі землі. Більшу часть року сонце бє там на землю майже прямовісно з гори. Через спеку та велику вохкість край мало надається на поселення Европейців. Ті, що там тепер живуть, мусять переїздити кождого літа в холодні гори. Урядники потребують часто довгі вакації, щоби підкріпити свої сили. Кажуть, що в Індії нема білого чоловіка, котрого і батько і діди родилися в Індії; бо білі, що живуть в Індії, вимирають найдальше в другім поколінню.

Однак спека залежить не лише від положення на землі, від того, як далеко даний край положений від так званого рівника, себто пояса землі. Підсонне залежить також від положення понад поземом моря: чим висше край положений понад море, тим холоднійше він в порівнанню з другими краями, положеними в такім самім віддаленню від рівника. Тому в Індії найгорячійше буває в тій части краю, котра лежить близько від позему моря, в низинах. Високорівня Декану, хоч положена близче до рівника, як долина ріки Ґанґесу, тішиться більше умірковним підсонням. Тут навіть Европейці позакладали гірські санаторії для людий хорих, що приїздять сюди з Европи.

Те саме відноситься очивидно до гір Гімалаїв. Там коло підніжка гір підсонне горяче, а чим висше підноситися в гору, тим більше умірковане, тим холоднійше воно стає, аж доки не осягнеться шпилів, вкритих вічними снігами та ледами.

В цілій Індії є три пори року: суха і мокра, дощева. Дощева пора залежить від правильних морських вітрів, що називаються монсумами. Тому мокра пора року починається на західнім березі півострова в маю і тягнеть до жовтня, коли вітер зміняє напрям і спричинює початок мокрої пори на східнім побережу.

(Далі буде).

ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

МИКОЛАЇВ над ДНІСТРОМ.

Філія У. Г. К. — Дві аматорські вистави.

На днях заснувалася в нашому місті філія Українського Горожанського Комітету. Засновано її головно завдяки молодим жіночим силам, при чому заразже слід замітити, що поміч і співпраця старших, досвідчених громадян тут необхідна. Жаль робиться, як бачиться, що старі свідоміщі громадяне відпекуються тепер від всякої роботи на народньому ґрунті — відрадніще знову глядіти, як молодь намагається давати собі раду сама.

Її заходом уладжено було на різдвяні свята дві аматорські вистави. Кружок наших аматорів, який фактично істнує, але не уконституувався, відограв „Сільських аристократів" і „Наталку Полтавку", кождий раз при переповненій публикою салі. Зібрані на виставах і підчас коляди гроші в сумі 4.000 марок призначено на добродійні цілі У. Г. К. у Львові, а 2.500 марок на уладженнє театральної салі і закупно декорацій.

На другий місяць аматорський кружок готовиться дати виставу „Циганки Ази" і драми Старицького „Ой не ходи Грицю та на вечерниці".

З РАДЕХІВЩИНИ.

Місцей У. Г. К. в Тетевчиці.

Дня 8. січня 1921 року відбулося в селі Тетевчиці, радехівського повіту, основання місцевого Українського Горожанського Комітету. Членів вписалося 40. Вкладок зібрано 350 л. Хор місцевих дівчат зібрав 500 м. на Комітет. Того самого дня відбулося тут відновлення читальні товариства „Просвіта". Членів вписалося 34, вкладок 350 м. Коли дівчата з охотою і відважно йшли з колядою, то молодіж другого пола виглядала байдуже через вікно.

ДО ОСТОРОГИ.

Осторогу, яка була надрукована в числі „Свободи" з дня 10-го лютого проти ошуста Волтера Дністрянського, котрий вештається в нюйорських околицях і обдурює людий виставляючи фалшиві чеки, доповнюємо слідуючим письмом, яке ми одержали з банку, на який мнимий Дністрянський виписує фалшиві чеки.

February 11, 1921.

Svoboda,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Gentlemen:

We are in receipt of your letter of February 9th relative to the check given you by the party claiming to be of Ukrainian descent and in answer wish to say we have received about fifteen or twenty checks signed by this party using the following names: Vladimir Linsky, Fred Assamith, Walter Piasecki, H. L. Hamilton, C. H. Campbell, H. B. Hunter, Walter Dnistransky, Eugene West.

Some of these have been given to people in Pittsburgh, Philadelphia, New York and your city.

If this man is to be apprehended it would be necessary for this action to be taken in the city where the checks are drawn. You will see that it is therefore an impossibility to handle this through the local police and we would advise that you take this matter up with the officers in your city or New York.

Хтоби упав жертвою сего ошуканця, нехай поступить після ради, яку подає банк повисше.

Адмін. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

CARTERET, N. J.

Товариство Співацьке **„Боян"** в Картерет, Н. Дж., відограє драму в 4-ох актах **МАТИ НАЙМИЧКА в неділю, дня 20. лютого 1921 р.** в гали церковній. Початок о годині 6.30 вечер. Вступ 50 цнт. 37-39

NEW YORK, N. Y.

Заходом **Тов. Вільність в Америці,** відограє Т-во Русько-Український Народний Театр **МАТИ НАЙМИЧКА,** драма в 4-ох діях І. Тогобочного, на спомин Т. Шевченка, **в неділю дня 20. лютого 1921 р.,** о годині 6.30 вечером в Народнім Домі, 217-219 East 6th St., New York. Вступ $1.00, 75 і 50 цнт. Режісер В. Карпович. **По представленню баль.** — Дорогі Родимці! Хто би бажав стати членом тов. Вільність в Америці, нехай зголоситься на представленню. Ми радо принимаємо, вступ вільний. Опісля через 3 слідуючі місяці, лютий, марець і цвітень. Се товариство є бенефітовим; місячна вкладка 50 цнт. Член підчас недуги побирає 6 дол. тижнево, а в разі смерти $100 на похорон. Рівнож принимається в члени У. Н. Союза за половину вступного. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 37-38

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.—

Павло Гайда пошукує свого товариша **СЕМА ЛОЗУНЕЦЬ,** зі села Спасів, пов. Сокаль, Гал. Хочу, щоби він до мене написав і подав свою адресу до: PAUL GAYDA, c/o St. Kowbasniuk, 244 Avenue A, corner 15th St., New York City. 36-7

ПОШУКУЮ совісної господині, яка би занялася домом, в віці від 24 до 30 літ. Голоситись прошу на адресу: M. T., Box 668, Lancaster, N. Y. 35-37

Пошукую ІВАНА МАНДРУКА, зятя Стефанихи Бузуляк з Угорник, коло Отинії, пов. Товмач. Його ґрунт зістав спроданий на вічно. Може ще правосильною дорогою сей ґрунт відобрати. Прошу зголоситися на адресу: GEORGE KOZACZOK, 53 Sussex St., Jersey City, N. J. 35-37

Де є мій вуйко **АНТІН МАЛЕВІЧКО,** родом з Галичини, Самбірського повіту, село Воютичі. Виїхав в Америку 1904 року, опісля переселився в Канаду. 1911 року виїхала до нього його жена Ірена, з двома дочками, Аннусею і Юстиною. Хто знавби про їх побут або вони самі зволять подати вістку на адресу: МИКОЛА ЗАРИЦЬКИЙ, Ukrainska Brigada, K II, Deutsch Gabel, Cechoslovenska Republic, Europe. 37

З УКРАЇНСЬКОГО ТАБОРУ.

Українські жовніри в таборі Ліберець, Чехословакія, пошукують отсим своїх знакомих в Америці:

Хомищака Андрія, Кавалкевича Івана і Михайла, с. Старе Загіря, повіт Сянік; пошукує земляк Антін Сех.

Коса Сильвестра, Пелеша Теодора, Коніка Івана, Сильвестер Анну і Коса Йосифа, с. Тарнава, пов. Добромиль, пошукує Михайло Петрик.

Виклиція Василя, с. Дорогів, повіт Станиславів, пошукує Йосиф Солтис, с. Середнє, пов. Калуш.

Галабурду Мирона, Пятківського Дмитра, Дідич Марію і Розалію, с. Великі Гнилиці, пов. Збараж, пошукує Пилип Дереш, син. Василя.

Стабрилу Йосифа й Івана, с. Юрівці, пов. Сянік; і **Чепелевича Йосифа,** с. Горішний Согорів, пов. Сянік, пошукує Стефан Швець, с. Горішний Гоґорів.

Всі зголошення знакомих і когонебудь просимо слати на адресу: Ukrainski Pracovni Tabor, 1 Zapasna Sotnia v Liberci, Ceskoslovenska Republica.